

ningen har givet, og jeg har under de foregaaende Foredrag deels givet Bidrag til nærmere at bestyrke og forklare denne Motivering, deels søgt at imødegaae de Indvendinger, der ere fremsatte derimod.

Jeg har ikke i alle disse Indvendinger fundet Noget, der virkelig ramte Hovedsagen i den Argumentation, som Udvalgets Fleerhed har givet; snarere forekommer det mig, at der har været en kjendelig Omgaaen af denne; man har indladt sig paa at gjendrive alt Andet, kun ikke de væsentlige Led af denne Argumentation. For at nævne et enkelt Exempel betegnede min ærede Sidemand igaar Udvalgets Fremstilling som alene gaaende ud paa at vise, hvorledes Forholdet har været. Jeg troer dog, at Enhver, der med nogenlunde Opmærksomhed vil gjennemlæse den, vil see, at den ikke blot søger at vise, hvorledes Forholdene have været, men at dens Hovedtendents netop er at vise, at der den Dag i Dag med Hensyn til disse Bøndejorder bestaaer et særegent Retssforhold, som begrunder et retfærdigt Krav for Bøndestanden, og en Forpligtelse for Staten til at fyldestgjøre dette Krav ud over de hidtil givne enkelte Forfrister om Raadigheden over disse Jorder, at der er en særegen Bestemmelse, et særegt Viemed forbundet med disse Jorder, nemlig det at skulle tjene til Bøndestandens Subsistens, som paa den ene Side giver Staten en særegen Ret over dem, som den ikke med Retfærdighed kunde tiltage sig over andre Eiendomme, og paa den anden Side paalægger Besidderen en almindelig Indskrænkning i Raadigheden, hvorved han forpligtes til at undertæste sig Bestemmelser, som man ikke retfærdigen kunde paabyde med Hensyn til andre Eiendomsbesiddere. For ikke at være ubillig skal jeg dog endnu bemærke, at der var een Indvending af min ærede Sidemand, som dog kunde siges at gaae ind paa Realiteten af Udvalgets Hovedargumentation, og det var den, han fremkom med forleden Dag, at Bøndestanden ikke eksisterer mere som juridisk Stand. Dette er jo i sig selv meget rigtigt; men det kan vist aldeles ikke tjene som Indvending mod den Beviisførelse, Udvalgets Fleertal har opstillet. Naar vi her tale om Bøndestanden, saamene vi naturligtvis — og det er ogsaa altid

meent i Lovene — den Befolkning, som hidtil har været paa disse Jorder, som man i sin Tid tvang til at blive der, da den gjerne vilde bort, og det vilde dog være en mærkværdig Argumentation at sige, at den nu ikke længere juridisk er nogen Bøndestand, nu har den ikke længere den Ret, som Loven har tillagt den, til at have sin Subsistens paa disse Jorder. Man kunde paa den Maade næsten ligesaa godt komme til at tage Godserne fra Godseierne, ved at sige, at der ikke længer juridisk eksisterer nogen Godseierstand (Mourier: Saaledes har jeg heller ikke raisonneret!). Ja, saaledes kunde man dog raisonnere om trent paa samme Maade. Alle ere vistnok enige i, at der ikke længer skal være nogen saadan særegen Bøndestand; vi ville ogsaa have Godsforholdene hævede, vi ville ikke have en særegen Bøndestand, der skal have særegne Rettigheder og særegne Forpligtelser og staae under et særegent Bærgemaal af Staten; dersom ere vel Alle enige; men vi ville tillige have en retfærdig Opgjørelse med Hensyn til den Gjenstand, som hidtil har skullet tjene til sælles Gavn og det Almindelstges dermed forbundne Vel. Efter den gjældende Lov er Eiendomsretten over Fæstegodjet Godseierens, Brugen derimod bestemt for Bøndebefolkningen paa billige Billaar. Vi ville ikke have det tilladt, at den Ene skal kunne benytte de nu indtraadte Forhold saaledes, at han tager Alting for sig, og de Andre drives tomhændede bort og trostes med, at de ikke længer ere Bønder (Bravo). — Den ærede Rigsdagsmand for Aalborg Amts 2den Valgkreds (Zillisch) fremsatte igaar nogle Indvendinger, der virkelig ogsaa gif ind paa Udvalgets Fleertals Argumentation, og det er som sagt et af de faa Tilfælde, hvori jeg virkelig har hørt Udvalgets Fleertals Argumentation angreben. Han bemærkede, at der Intet var i Lovene, som virkelig gav Bøndestanden nogen saadan særlig Ret, som er paastaæet (Hør!), thi efter de hidtil bestaaende Love var det Godseierne overladt at sælge og fæste bort til hvem de vilde, og de behøvede ingenlunde at tage nogen af Bøndestanden. Det er ogsaa sandt, at Lovene ikke have forbudt Godseierne en saadan Fremgangsmaade; men hvorledes forholder det sig hermed, naar man be-